

Zajęcia wspomagające rozwój i edukację uczniów niepełnosprawnych prowadzone w szkołach ogólnodostępnych

Od początku lat dziewięćdziesiątych w Polsce podejmuje się wiele inicjatyw na rzecz edukacji ucznia niepełnosprawnego. System oświaty zapewnia każdemu dziecku uczęszczającemu do przedszkola, szkoły lub placówki wsparcie w rozwoju i pomoc psychologiczno-pedagogiczną stosownie do jego potrzeb rozwojowych i edukacyjnych. Edukacja dzieci niepełnosprawnych bazuje na indywidualnych programach edukacyjno-terapeutycznych, opracowanych przez nauczycieli i specjalistów prowadzących z nimi zajęcia.

Dostosowanie wymagań, metod i form pracy odpowiadających jednostkowym potrzebom psychofizycznym i edukacyjnym, zapewnienie indywidualnych zajęć rewalidacyjnych prowadzonych przez specjalistów, objęcie pomocą psychologiczno-pedagogiczną czy możliwość wydłużenia etapu edukacyjnego to nie przywileje, lecz obowiązki nałożone na każdą szkołę. Wynikają one z rozporządzeń Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz – bezpośrednio – z zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego, wydawanym przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną¹.

Poniżej zamieszczam przegląd specjalistycznych zajęć terapeutycznych, najczęściej realizowanych w szkołach ogólnodostępnych oraz innych możliwych zajęć.

Zajęcia logopedyczne

Są przeznaczone dla uczniów z zaburzeniami mowy powodującymi zakłócenia komunikacji językowej oraz utrudniającymi naukę. Liczba uczniów biorących udział w tych zajęciach nie może przekraczać czterech. Celem zajęć logopedycznych jest usprawnianie procesu komunikacji i umożliwienie porozumiewania się po-

przed: ćwiczenia oddechowe i fonacyjne, usprawniające aparat artykulacyjny, słuchowe, korygujące zaburzenia artykulacji, stymulujące mowę czynną, rozwijające rozumienie mowy.

Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne

Organizuje się je dla uczniów z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi lub specyficznymi trudnościami w uczeniu się. Liczba uczestników zajęć nie może przekraczać pięciu. W pracy terapeutycznej z dzieckiem wykorzystuje się: mechanizmy korekcji (usprawnianie funkcji zaburzonych) i kom- ▶

¹ Za podstawę prawną można tu uznać następujące dokumenty: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2013 nr 0, poz. 532); Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz.U. 2012 nr 0, poz. 982) oraz Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz.U. 2012 nr 0, poz. 204).

Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne

► pensacji (czynność zaburzonej funkcji jest wspierana przez inną, bardziej sprawna). Systematycznie prowadzone zajęcia korekcyjno-kompensacyjne powodują pozytywne zmiany zachodzące nie tylko w zakresie ćwiczonych funkcji, lecz także w sferze emocjonalnej dziecka.

Zajęcia socjoterapeutyczne oraz inne zajęcia o charakterze terapeutycznym

Organizuje się je dla dzieci z dysfunkcjami i zaburzeniami utrudniającymi funkcjonowanie społeczne. Liczba uczestników zajęć nie może przekraczać dziesięciu. Zajęcia są ukierunkowane na korygowanie występujących u dzieci zaburzeń – przede wszystkim zachowania, nadpobudliwości oraz zahamowanie niektórych zaburzeń emocjonalnych.

Zajęcia rewalidacyjne

Przeznaczone są dla uczniów niepełnosprawnych, posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, np. ze względu na upośledzenie umysłowe, niedosłuch czy niedowidzenie. Zajęcia te są prowadzone w szkołach ogólnodostępnych, indywidualnie, w wymiarze dwóch godzin tygodniowo.

Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze

Organizuje się dla uczniów mających trudności w spełnianiu wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej

kształcenia ogólnego dla danego etapu edukacyjnego. Liczba uczestników zajęć nie może przekraczać ośmiu.

Zajęcia metodą Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne

Mają na celu stworzenie dziecku okazji do rozwijania świadomości własnego ciała i otaczającej go przestrzeni za pomocą ruchu, uczącej go przestrzeni za pomocą ruchu, usprawniają ruchowo, umożliwiają dzielenie przestrzeni z innymi osobami oraz nawiązywanie z nimi bliskiego kontaktu za pomocą ruchu i dotyku. Metoda ta wspomaga przede wszystkim rozwój psychoruchowy dzieci, także niepełnosprawnych. Stymuluje rozwój emocjonalny, społeczny i poznawczy.

Metoda Dobrego Startu

Jej głównym założeniem jest wspomaganie rozwoju psychomotorycznego dziecka. Realizacja tego założenia odbywa się poprzez stymulowanie funkcji, które biorą udział w uczeniu się czytania i pisania, oraz ich współdziałanie (integracja percepcyjno-motoryczna). Inne cele to kształtowanie lateralizacji, świadomości schematu ciała i przestrzeni. MDS ma zastosowanie w profilaktyce niepowodzeń szkolnych, diagnozowaniu ich przyczyn, korekcji zaburzeń w edukacji – zarówno w przypadku dzieci rozwijających się prawidłowo, jak i z różnymi rodzajami niepełnosprawności.

Metoda integracji sensorycznej

Terapia jest prowadzona przez wykwalifikowanych terapeutów. Polega na stymulowaniu poszczególnych układów zmysłowych. Ćwiczenia wykonuje się w ruchu liniowym (równoległe do ziemi) lub rotacyjnym (na podwieszanym sprzęcie terapeutycznym). Poprawiają one działanie systemu przedsionkowego, stymulują rozwój dziecka, wycisniają je i odprężają.

Biblioterapia

Wykorzystuje wyselekcjonowane materiały czytelnicze jako pomoce terapeutyczne. Ciekawą odmianą biblioterapii dla dzieci jest bajkoterapia. Czytając określone historie, można pomóc dziecku w wielu trudnych dla niego sytuacjach emocjonalnych.

Muzykoterapia

Terapia posługująca się muzyką lub jej elementami w celu poprawy funkcjonowania dzieci i młodzieży z różnorodnymi problemami natury emocjonalnej, fizycznej lub umysłowej. Podstawowym środkiem oddziaływania w muzykoterapii jest dźwięk – muzyka, która często jest wyzwalaczem i katalizatorem przeżyć i emocji. Ze względu na techniki stosowane obecnie w muzykoterapii, można wymienić jej dwa rodzaje: muzykoterapię aktywną, do której zalicza się oddziaływania angażujące fizycznie (śpiew, ►

Zajęcia z logopedą

► gra na instrumentach, ruch przy muzyce, improwizacja), oraz muzykoterapię receptywną, której podstawą są słuchanie muzyki, relaksacja i wizualizacja.

Metoda Tomatisa, czyli usprawnianie czynnego słuchania

Polega na słuchaniu przez specjalne słuchawki odpowiednio przygotowanego materiału dźwiękowego, gdzie dźwięki podawane są drogą powietrzną oraz kostną. Podstawowym celem metody jest wspieranie funkcji słuchowych. Dzięki terapii następuje poprawa koncentracji uwagi, jakości uczenia się, rozwijają się zdolności językowe i komunikacyjne².

Trzeba pamiętać, że uczeń z niepełnosprawnością może uczyć się w każdej szkole ogólnodostępnej, dlatego też konieczne jest przygotowanie wszystkich nauczycieli do podejmowania zadań edukacyjnych z tak zróżnicowaną grupą dzieci i młodzieży.

W praktyce oznaczałoby to, że szkoła ogólnodostępna nie powinna różnić się zasadniczo od szkół integracyjnych czy specjalnych (np. w jej wyposażeniu powinny znaleźć się pomoce do alternatywnych i wspomagających metod komunikacji, pomoce dla uczniów z wadą słuchu, wzroku lub z niepełnosprawnością ruchową). Niestety, codzienność szkolna z reguły odbiega od wizji szkoły nakreślonej w przepisach.

Wie o tym niemal każdy rodzic, którego niepełnosprawne dziecko jest uczniem szkoły ogólnodostępnej, zwłaszcza w małej miejscowości. Trudności wynikają np. z wadliwego mechanizmu finansowania zwiększonych potrzeb uczniów niepełnosprawnych, braku specjalistów, słabego przygotowania ogółu nauczycieli do pracy z uczniem niepełnosprawnym i zbyt dużej liczby uczniów z różnymi dysfunkcjami w klasie.

Na uznanie zasługują zatem wszystkie te przedszkola i szkoły, w których mimo utrudnień udaje się w pełni zaspokajać specjalne potrzeby niepełnosprawnego dziecka.

Izabela Młyńska

Izabela Młyńska

Absolwentka Wyższej Szkoły Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej w Warszawie (obecnie APS). Magister pedagogiki resocjalizacyjnej. Nauczyciel dyplomowany, pedagog, neurologopeda. Posiada dodatkowe kwalifikacje z oligofrenopedagogiki, terapii pedagogicznej. Wieloletni pracownik poradni psychologiczno-pedagogicznej. Posiada czteroletnie doświadczenie jako pedagog szkolny.

Realizatorka „Szkoły dla Rodziców i Wychowawców”, prowadzi zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne dla dzieci i młodzieży, warsztaty dla rodziców i nauczycieli.

² Więcej informacji o metodzie Tomatisa można znaleźć w artykule [Przez ucho do nauki](#) autorstwa Magdaleny Brozio, Marzeny Mularzuk i Joanny Ratyńskiej, który ukazał się w TRENDACH 2/2013 (przyp. red.).

Bibliografia

Bogdanowicz M., (1997), *Integracja percepcyjno-motoryczna. Teoria – diagnoza – terapia*, Warszawa: CMPPP. | Bogdanowicz M., (1999), *Metoda Dobrego Startu*, Warszawa: WSiP. | Bogdanowicz M., Kisiel B., Przasnyska M., (1996), *Metoda Weroniki Sherborne w terapii i wspomaganiu rozwoju dziecka*, Warszawa: WSiP. | Czajkowska I., Herda K., (1898), *Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne w szkole*, Warszawa: WSiP. | Tomasiak E., (1994), *Czytelnictwo i biblioterapia w pedagogice specjalnej*, Wydawnictwo WSPS: Warszawa. | Strona internetowa [Tomatis-Group](#)